

Het lustige, onverschillige, cynische Weenen begon te bewegen. Er waren samenscholingen voor het Parlementsgebouw, het paleis van Badeni en de ministeries; optochten en betoogingen maakten de straat onveilig; botsingen met de politie eischten slachtoffers. De Keizer, 's avonds van een bezoek aan een familielid terugkomende, moet in zijn rijtuig het doffe gegrom en de onheilspellende kreten der groote stad vernomen hebben, die hij wel meer in zijn leven gehoord heeft. Slechts de val van Badeni kon het oproer bedwingen. En zoo geschiedde het. De agenten en soldaten die het wilde volk in toom moesten houden, schreeuwden het groote nieuws zelf aan de menigte toe: Badeni is gevallen. Terwijl zij er in naam van Badeni nog op los ranselden, klonk tegelijk hun bedarend geroep: Badeni is gevallen! Zoo werd Weenen weer rustig.

Het tegenovergestelde gebeurde te Praag. Daar riep de val de Badeni den opstand wakker, heel wat erger dan in de Keizerstad. Praag is de hoofdstad van het eigenlijke gebied van den taalstrijd: Bohemen. Opgezweept door de woorden van een fanatieken burgemeester, bestormde daar het Tsjechische grauw eenige dagen achtereen de huizen en winkels der Duitschers, plunderend en vernielend, van vecht- en moordlust bezeten. Driehonderd personen waren, toen de troepen eindelijk de overmacht behielden, door sabelhouwen gewond. In zulke gevallen is de Oostenrijksche overheid, gelukkig trouwens, niet malsch. De kleine staat van beleg werd afgekondigd en iedere oproermaker met de dadelijk te voltrekken doodstraf bedreigd. Dat hielp. En ook Praag is weer rustig, al zijn de Duitschers er natuurlijk niet op hun gemak. De stad heeft uiterlijk deze verandering ondergaan, dat nagenoeg al de nog overige Deutsche opschriften en benamingen er verdwenen zijn. Praag kent de manier om een taalwet uit te voeren! Dezen taalcursus zullen de Duitschers in Bohemen niet licht vergeten. Het is trouwens het oude systeem van de plak.

Het voorbeeld van Praag vond in andere steden en dorpen van Bohemen en Moravië navolging. In sommige plaatsen bood het een welkome gelegenheid om het de joden weer eens te laten ontgelden. Nu zijn de ongeregelheden bedwongen. Maar de moeilijkheden zijn niet uit den weg geruimd.

Baron Gautsch, een gematigd man met Tsjechische neigingen, is Badeni opgevolgd. De onderhandelingen die hij heeft aangeknoopt om een verzoening, althans een *modus vivendi*, tusschen de verbitterde partijen tot stand te brengen, zijn mislukt. Een knap man die den Tsjechen de moeilijk verkregen taalwetten ontwingt. En de Duitschers willen niet toestemmen in den eisch dat alle ambtenaren Tsjechisch moeten kennen, wel wetende dat de inwilliging hiervan met afstand van hun heerschende rol in de monarchie gelijk zou staan. Het is een, menschelijkerwijs gesproken, onoplosbare toestand. Voor de Duitschers is voet bij stuk houden een levensquaestie. Voor de Tsjechen is toegeven het verlies van een vurig begeerd en eindelijk verkregen goed.

De Rijksraad is verdaagd en het ministerie Gautsch administreert. Zelfs een ingrijpen van den Keizer, in Oostenrijk en wegens de persoonlijke beteekenis van dezen monarch het uiterste redmiddel, schijnt hier niet te zullen baten. Frans Jozef zal het liever niet wagen, bij zoo groote kans op mislukking.